

Az automatizáció a legelőnyösebb a könyvtári műveletek elvégzésére, s lehetőséget nyújt a világ digitális formában kezelt szövegeinek és adatainak hozzáférésehez. Mindazonáltal a nyomtatás médiuma marad a legalkalmasabb forma az összesített tudás közlésére az olvasás révén.

Megóvni a szabad hozzáférést a tudáshoz

A jövő embere csak arról fog tudni, amit a könyvtáros a jelenben megőriz. Ezzel a felelősséggel minden könyvtárosnak tisztában kell lennie. Az adatok veszni hagyása egyfajta cenzúra. A könyvtárak a kor eredményeit összegyűjtő, kollektív tárházak. Ezt a fontos ténytet kell mindig szem előtt tartani, amikor bármilyen technológiai változtatás gondolata felmerül. A könyvtárak szabadsága mind szociális, mind politikai, mind pedig intellektuális szempontból elengedhetetlen. Kötelesek

megőrizni a társadalom és a közösségek eredményeit, és ezeket mindenki számára hozzáférhetővé tenni.

Tiszteld a múltat, és alakítsd a jövőt

Súlyos hiba a múlt tapasztalatainak fel nem használása, de nem szabad a régi dolgokhoz csak azért ragaszkodni, mert régiek, és nem szabad félretenni a régi dolgokat csak azért, mert régiek.

A történelmi érzék és a tudás tartós értékei arra intenek, hogy a könyvtárakat nem szabad lerombolni. Mivel a jövő magába foglalja a múltat, el kell fogadni az innovációs kihívásokat. A könyvtáraknak azonban tiszta fejjel és józanul össze kell tudniuk kapcsolni a múltat és a jövőt.

/GORMAN, M.: Five new laws of librarianship. = American Librarianship, 1995. szept. p. 784–785./

(Horváth Emőke)

ONE – OPAC-hálózat Európában: egy lépéssel közelebb az európai információs hálózathoz

Hét európai ország tizenöt szervezete közös projekttel pályázott az Európai Bizottság könyvtári programjához 1993 novemberében. A ONE (*OPAC Network in Europe*) elnevezésű projekt célja: szabványok és telekommunikációs hálózatok segítségével összekapcsolni és lekérdezhetővé tenni Európa könyvtári katalógusait. A projekt költségvetési kerete 2,4 millió ECU, időtartama: 1995. január 30-tól számítva 30 hónap. A részt vevő intézmények, szervezetek között szerepel nemzeti könyvtár, országos könyvtári rendszer, múzeum és kommerciális cég is; összesen kilenc teljes jogú és hat társult partner:

Ausztria: *Joanneum Research*

Társult tag: *Steiermarkische Landesbibliothek és Steiermarkisches Landesmuseum Joanneum*

Dánia: *Dansk Biblioteks Center*

Finnország: *Helsinki University Library – TKAY*

Németország: *Die Deutsche Bibliothek*

Társult tag: *Pica* (Hollandia)

Norvégia: *Nasjonalbiblioteket*

Társult tag: *Universitetsbiblioteket Oslo és a BIBSYS*

Svédország: *LIBRIS*

Egyesült Királyság: *The British Library*

Satellites International Limited

Társult tag: *Nationalmuseet* (Dánia)

A projekt koordinátora az *Oslo College* – *BRODD* Norvégiában.

A projekt alapja az SR/Z.39.50 szabványcsalád, amely lehetővé teszi a felhasználóknak, hogy egyetlen felületen keresztül egymástól merőben eltérő számítógépes rendszerekben keresést végezzenek (SR = Search and Retrieval – keresés és visszakeresés – ISO-szabvány; Z39.50 = ANSI amerikai nemzeti szabvány).

A projekt céljai között szerepel a fenti szabványcsomag bevezetése és használatának terjesztése különböző technikai környezetben; public domain szoftver (ToolKit) kifejlesztése, amely nemcsak a hálózati gépek kommunikációját teszi majd lehetővé, hanem képes lesz a rekordok MARC formátumú konverziójára, és a különböző karakterkészletek kezelésére is. A technikai célok között szerepel még egy Neutral Entry Point elnevezésű szoftvercsomag kidolgozása is többfelhasználós Unix-környezetre. A szoftvercsomaggal egyetlen, bármely helyen történő bejelentkezéssel a hálózat valamennyi OPAC végpontja elérhető. Ezeket kívül ajánlásokat kívánnak megfogalmazni a nemzetközi szolgáltatások jogi és anyagi vonatkozásaira.

A szolgáltatások szintjén a fő cél egy páneurópai szolgáltatási infrastruktúra létrehozása, amely a későbbiekben világméretűvé szélesedhetne, illetve lehetőséget adna a keresés során talált publikációk közvetlen megrendelésére is. Ugyanakkor lehetővé kívánják tenni, hogy a résztvevők saját szolgáltatási stratégiát alakíthassanak ki nemzetközi szolgáltatásaikhoz.

A projektet az ún. Projektvezetői Csoport irányítja, amely a teljes jogú résztvevők egy-egy képviselőjéből áll. A különböző feladatok és munkák négy nagy munkaterülethez tartoznak: Menedzsment, Használat és használhatóság, Szoftverfejlesztés, Terjesztés. A feladat elvégzői e munkaterületek vezetőinek tartoznak felelősséggel, akik a projektvezetőnek, *Liv Holmnak* (Oslo College – BRODD) számolnak be a végzett munkáról, ő pedig a Projektvezetői Csoportot tájékoztatja.

A termékek, szolgáltatások minőségét a Minőség-ellenőrzési Csoport (Quality Control Group) felügyeli.

A projekt időben öt fázisra oszlik:

1. 1995. január 30-tól 6 hónapon át
Előzetes ismeretek, kívánalmak, tervezés, a szoftver első verziójának megtervezése.
2. 6 hónap
A szoftver első verziójának részletes megtervezése és implementálása.
3. 4 hónap
A szoftver specifikumainak és kívánalmainak végső meghatározása.
4. 6 hónap
A szoftver második, végleges verziójának kidolgozása.

5. 8 hónap

A szolgáltatások tesztelése, elemzése.

Az Európai Bizottság szempontjából a ONE projekt fő céljai: a hálózat kiépítésének ösztönzése és elősegítése Európa könyvtárai között; egy páneurópai OPAC-hálózat alapjainak megteremtése; illetve egy public domain szoftver kidolgozása révén hálózati információkereső rendszerek ösztönzése.

A célok, eszközök és szolgáltatások fontossága miatt alapvető a széles körű információszolgáltatás a projekttervekről és az eredményekről. Éppen ezért folyamatosan látnak napvilágot a különböző jelentések, beszámolók a projekt mindenkori állapotáról ftp- és WWW-keretek között, konferencia-előadások, cikkek mutatják be a projekt egészét, és a fejlesztések különböző aspektusait.

/SMITH, N. A.: ONE – OPAC Network in Europe: Taking a further step towards a Europe-wide information network. = Program, 29. köt. 4. sz. 1995. p. 427–432./

(Koreny Ágnes)

Könyvtár-finanszírozási gyakorlat az Európai Közösség országaiban

Az olasz *Paolo Traniello* 1991 és 1993 között 12 EK-ország (Egyesült Királyság, Írország, Franciaország, Belgium, Hollandia, Luxemburg, Dánia, NSZK, Spanyolország, Portugália, Görögország és Olaszország) közművelődési könyvtári törvényeit hasonlította össze. E helyt a könyvtár-finanszírozási gyakorlattól eltekintve, vizsgálatának minden más vonatkozását említetlenül hagyjuk, ui. esetünkben nem a TMT „asztaláról” van szó.

A finanszírozási gyakorlat bemutatásával azért teszünk kivételt, mivel annak törvényi szabályozása kiterjed azokra a könyvtár típusokra is, amelyek mintegy kapcsot jelentenek a tudományos és közművelődési szféra között, illetve egyfajta átmenetet képeznek a tudományos és szakkönyvtári, valamint a közművelődési könyvtári ellátást illetően.

Eszerint:

- a) Az államok általában közvetlenül finanszírozzák a nemzeti könyvtárak, a könyvtári koordinációs központok, az állami (nagy) közművelődési könyvtárak, a bibliobusok és a bevándoroltak számára létesített könyvtárak működését. Ezzel párhuzamosan állami támogatásban részesülnek az arra érdemes projektek is.

- b) Az államok támogatják a községi könyvtárak működését
 - az Egyesült Királyságban a lakosság száma alapján;
 - Hollandiában százalékosan megállapított hozzájárulás formájában, ahol is a községi százalékos ráfordítás elmaradása esetén az állami hozzájárulás is elmarad;
 - Belgiumban az etnikai megoszlás alapján;
 - fejlesztési programok formájában (Olaszország, Görögország);
 - a fejlesztési programokra adott garancia formájában (Franciaország).
- c) A helyi önkormányzatok a helyi közművelődési könyvtárak működését finanszírozzák, illetve financiálisan támogatják azokat a magánkönyvtárakat, amelyek a helyi közművelődési könyvtári funkció ellátására vállalkoznak.

/KALINOVÁ, V.: Európska knižničná legislatíva. = Knižnice a Informácie, 27. köt. 8–9. sz. 1995. p. 355–360./

(Futala Tibor)